

REFORMACIJA

Reformacija – pomen in izvor

Latinska beseda *reformatio* pomeni **obnovo oziroma prenavo**. V verskem in zgodovinskem smislu izraz reformacija označuje predvsem tisto teološko in versko gibanje, ki sta ga oblikovala **Martin Luther** in **Jnn Calvin**, ter je v **prvi polovici 16. stoletja** privedlo do **teološke, moralne in organizacijske prenave krščanske Cerkve**.

Reformacijski nauki imajo v širšem pomenu čutne posledice še danes – vplivajo na **družbo, umetnost, politiko in gospodarstvo**.

Svet pred reformacijo – 15. stoletje

Čas, v katerem se je rodil **Martin Luther (1483)**, velja za enega **najbolj nasprotujočih si obdobjev evropske zgodovine**. Ena za drugo so se rušile dotedanje trdne dogme in resnice.

V 15. in 16. stoletju sta **humanizem** – novo filozofsko gibanje – in z njim povezani **renesansa** močno pretresla srednjeveški svetovni nazor. Temu so se pridružila **geografska odkritja**, ki so omajala geocentrični pogled na svet, in številne novosti z drugih celin, ki so vplivale na vsakdanje življenje. Poleg tega so **tehnične iznajdbe** – večinoma nerazumljive za navadne ljudi – spreminjale življenje na skoraj vseh področjih.

Evropo pa so hkrati ogrožali **osmanski prodori**, **kužne bolezni**, ko so zdesetkale prebivalstvo in splošno razpoloženje je bilo polno **strahu pred koncem sveta**. Ni presenetljivo, da se je prav v tem obdobju pred reformacijo povečalo zanimanje za **versko življenje in pobožnost**.

Humanizem – duhovni predhodnik reformacije

Spremembe, ki so napovedovale reformacijo, so se pokazale ne le v znanosti in vsakdanjem življenju, temveč tudi na **duhovnem področju**. Najmočneje se je to izrazilo v **razcvetu humanizma**.

Izraz *humanismus* izhaja iz latinske besede *humanitas*, kar pomeni **izobraženost, omiko**. Humanizem je spodbujal **povratek k antičnim vrednotam**, zlasti s poudarkom na **klasični književnosti, študiju grščine, latinščine in hebrejščine**. Njegovo geslo je bilo *Ad fontes!* »Nazaj k izvorom!« – s katerim so spodbujali branje antičnih del v izvornem jeziku.

Kasnejši reformator **Martin Luther** je kot menih najprej bral Sveto pismo v latinščini, nato pa je – pod vplivom humanizma – segel po izvornih jezikih, **hebrejščini in grščini**, kar je znano kot **biblijski humanizem**.

Humanistično gibanje je prineslo nov pogled na teologijo, drugačen od **toge srednjeveške sholastike**. Humanisti so poudarjali **vlogo laikov, etične in vzgojne vrednote**, ter spodbujali branje **starih cerkvenih očetov** namesto srednjeveških teologov.

Tako **Luther** kot njegov tesni sodelavec **Philipp Melanchthon** sta v mnogih pogledih sprejemala humanistične ideje. Tudi znameniti učenjak **Erazem Rotterdamski**, sprva naklonjen reformaciji, je Luthra sprva pozdravil kot pogumnega prenovitelja, vendar se je pozneje – predvsem zaradi spora o svobodni in sužnji volji – od njega oddaljil.

Zadnje iskre pred luteransko reformacijo

V **Nemško-rimskem cesarstvu**, zibelki reformacije, so bili značilni podobni pojavi kot drugod po Evropi. **Pridigarji in menihi**, ki so napovedovali **bližnji sodni dan**, so potovali od mesta do mesta in med ljudmi povzročali zmedo in strah.

Značilnost obdobja pred reformacijo je bilo tudi **češčenje relikvij in romanja**.

Saški volilni knez **Friderik Modri**, ki je pozneje postal Luthrov zaščitnik, je imel zbirko več tisoč relikvij, prinesenih z romanja v Sveto deželo leta 1493.

Zbirko je razstavil v **Wittenberški grajski cerkvi**, njegov dvorni slikar **Lucas Cranach** pa je pripravil bogato ilustriran katalog.

Takratno cerkveno učenje je zatrjevalo, da lahko molitev pred relikvijami **skrajša čas v vicah**. Luther je pozneje svojega zaščitnika večkrat **kritiziral zaradi teh relikvij**.

Poleg tega so v 16. stoletju Nemčijo prizadeli **gospodarski in družbeni problemi**. Zaradi **porasta prebivalstva** in selitve kmetov v mesta je primanjkovalo hrane, izbruhnile so **lakote**, številne **vojne** pa so dodatno obremenjevale prebivalce.

Mnogi so se ob tem zgražali nad **nemoralnim življenjem duhovnikov in korupcijo v Cerкви**.

Začetek reformacije

Luther, **avguštinski menih**, je imel osrednjo vlogo v teh prelomnih časih. Njegov **upor proti prodaji odpustkov** je pretresel Evropo, čeprav sam ni načrtoval velikega gibanja.

Papež Leon X. je namreč leta **1515** razglasil popolni odpustek vsem, ki bi **z denarnimi darovi** prispevali k gradnji **bazilike sv. Petra** v Rimu.

Tako so ljudje lahko **kupili odpustke**, s katerimi so naj bi jim bili grehi odpuščeni – brez spovedi, molitve ali pokore.

Luther je kot teolog vztrajal, da **grehe lahko odpusti le Bog**, in da **zveličanje prihaja samo od Boga**. Zato je **31. oktobra 1517** napisal pismo svojim cerkvenim predstojnikom, v katerem je priložil **95 tez** o tej temi.

Po izročilu naj bi jih pribil na vrata **Wittenberške cerkve**, kar velja za **začetek reformacije**.

Zaradi **izuma tiska** so se njegove teze in druge razprave hitro razširile po vsej Evropi. Njegove ideje so našle **ogromen odziv**, in reformacija se je **kot požar razširila po celini**.

Teološki temelji reformacije – *solae*

Reformatorji so svoja temeljna teološka načela povzeli v **petih latinskih izrazih**, imenovanih *solae*. Prve štiri se vsebinsko povezujejo, peta pa izraža posebno misel.

1. **Sola Scriptura** – *Samo Sveto pismo*:
Po tem načelu je **Sveto pismo edini čist vir krščanskega nauka**, ker se v njem Bog sam razodeva. Sveto pismo je razumljivo vsakomur, saj se **razlaga samo po sebi**.
2. **Sola fide** – *Samo po veri*:
Človek je **opravičen (rešen)** samo po **veri**, ne po delih.
To načelo je srčika reformacije in je, kot je zapisal Luther, »*člen, na katerem Cerkev stoji ali pade*« (*articulus stantis et cadentis ecclesiae*).
Vera v Kristusa vodi v opravičenje in zveličanje.
3. **Sola gratia** – *Samo po milosti*:
Zveličanje je **Božji dar**, ne rezultat človekovih zaslug.
Milost je izključno Božje delo – človek je ne more zaslužiti.
4. **Solus Christus** – *Samo Kristus*:
Kristus je **edini posrednik** med Bogom in človekom. Nihče drug – ne angeli, svetniki ali apostoli – ne more biti posrednik zveličanja.
S tem se reformatorji razlikujejo od katoliškega nauka, ki priznava tudi priprošnjo svetnikov.
5. **Soli Deo gloria** – *Samo Bogu slava*:
Vsa slava pripada **samo Bogu**, ker je **zveličanje popolnoma Njegovo delo in milost**.